

Rahandusministeerium
Lp. Kaia Sarnet
Suur-Ameerika 1
Tallinn
10122

18. juuni 2021 a.

Eesti mereala planeeringu põhilahenduse eelnõu

Eesti Kalurite Liit tänab võimaluse eest antud teemal kaasa rääkida ning käesolevaga edastab oma kommentaarid Rahandusministeeriumi poolt edastatud Eesti mereala planeeringu põhilahenduse eelnõu osas.

Rahandusministeerium on välja tulnud uue versiooniga mereala planeeringust. Võrreldes varasemate versioonidega on olulise muudatusena toodud sisse traalpüüki puudutav, kuid vaatamata sellele on mitmed probleemkohad jätkuvalt lahenduseta. Traalikalandus on üks suuremaid huvigruppe, keda mereala planeeringu raames planeeritavad tuulepargid mõjutavad. Tuuleparkide planeerimine traalimiskohtadele on meie tegevuse takistuseks.

- Ala nr 1 kattub traalpüügiga 92%;
- Ala nr 2 kattub traalpüügiga 17%;

Praegu räägitakse tuuleparkide rajamisest kindlas kõneviisis. Eesti Kalurite Liidu eesmärk on otsida kompromisse. Me ei soovi tuuleparkidele vastanduda – soovime teha koostööd, et leida kõigi jaoks sobivad lahendused. Näeme, et riik peab leidma kesktee, et võimalikud lahendused rahuldaksid kõiki osapooli.

Reservalad

Praeguses mereala planeeringu põhilahenduses on kompromissina sisse toodud reservalad. Eesti Kalurite Liidu seisukohalt ei anna antud lahendus kindlust tuleviku osas, kuna ka reservalasid on võimalik teatud tingimustel tuuleparkide tarbeks kasutusele võtta. Eesti Kalurite Liidu jätkuv ettepanek on jätta kõige intensiivsemad traalpüügi alad planeeringust välja.

Juhul kui meie poolt eelistatud lahendus ei ole võimalik, siis juhime tähelepanu, et planeeringu dokumendi kohaselt on võimalik reservalad kasutusele võtta alates 2027. aastast kui teistel meretuule arendamiseks sobilikel aladel tehtud menetlusprotsessidest on selgunud, et nendel aladel ei ole võimalik piisavas mahus meretuuleparke arendada. Kuna antud planeering kehtestatakse 15 aasta perspektiivis, siis on meie ettepanek seada uueks tähtjaks alates aastast 2030.

Lisaks, kui eelnevas planeeringu eelnõu versioonis oli traalimisandmete aluseks võetud aastad 2014-2017, siis nüüd on aluseks võetud väga erinevad perioodid. Skeemil 5.2.2 Traalpüügi intensiivsus/traalpüügiteekonnad on arvestatud ainult 2020 aastat, innovatsiooni ala puhul periood 2017-2019 (lk 49), reservalade määramisel lähtuti viimase 3 aasta (2018–2020) traalpüügi andmetest (lk 50). Jääb vägisi mulje, et kasutatakse andmeid mis dokumendi koostajale kõige paremini sobivad mingis kontekstis või mis lihtsalt olemas juhtuvad olema. Kuna kalanduses on aastad, sesoonsus, jääolud ja varud dünaamilised, siis meie ettepanek on võtta aluseks 2014-2020 traalimisandmed. Tulenevalt nendest andmetest tuleks korrigeerida reservalasid ja traalpüügiga soetud andmeid planeeringu dokumendis.

Uuringute puudulikkus

Planeeritavad tuulepargid omavad mõju keskkonnale, praegune mereala planeeringu dokument on aga puudulik, keskkonna mõjude uuringud ei ole piisavad. Kuna pikaajalisi uuringuid ei ole tehtud, siis ei ole võimalik ka mõjusid määrata. Planeeritud uuringud on ajaliselt sellised, et liigiliselt ei pruugi negatiivsed mõjud välja tulla KMH käigus ja ilmnevad hiljem.

Lisaks sellele puudub kumulatiivse mõju mõõde: uuritakse küll alade osade mõju eraldivõetuna, kuid tervikuna võetuna ei ole kavas mõju hinnata. Kuigi planeerimisseadus näeb ette igalt järgmiselt arendajalt ka eelneva mõju hindamise, siis oleme kahtleval seisukohal et seda väga laiapõhjaliselt tehakse, kui arendused samal perioodil KMH menetlevad erinevatel aladel. Sellest tulenevalt on meie vaates oluline tagada ka kumulatiivse mõju hinnang. Eriti asjakohane tundub see olevat Liivi lahe võimalike arenduste koosmõju arvestades.

Sooviksime siinkohal välja tuua Tartu Ülikooli ihtüoloogia ja kalanduse kaasprofessor ja Norra mereuuringute instituudi järel doktor Mehiss Rohtla kolm tähelepanekut (<https://novaator.err.ee/1608239832/analuus-meretuulikute-ennustatav-keskkonnamoju-voib-jaada-vaiksemapoolseks>):

- "Kuna rääim on paljude kutseliste kalurite põhiline püügiobjekt ja tuluallikas, siis on nende mure õigustatud, sest teadlastena ei saa me hetkel tõesti öelda, et mõju rääimele puudub – **seda pole lihtsalt uuritud.**"
- "Seepärast võiks ka mõelda mõne väiksema või ühe suurema tuulepargi ehitamisele enne reaalsete müra mõju-uuringute läbiviimist. **Seda oleks pidanud tegelikult juba ammu tegema**, et anda teadlastele võimalus keskkonnamõjusid väiksemas mastaabis realselt uurida."
- "Kui kõik praegused arendused kümne aasta pärast enam-vähem ühel ajal realiseeruksid, siis oleks märkimisväärne osa rannikumerest enne ehitusjärgsete mõjuhinnangute läbiviimist tuulikuid täis ning **võimalust oma vigadest õppimiseks ja teiste arenduste korrigeerimiseks enam poleks.**"

Eesti Kalurite Liit toetab siinkohal juba ettevalmistatud Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituudi müra mõju uuringu läbiviimist. Meie seisukohalt on oluline leida puuduolevad vahendid eelarvest (ca. 600 000 eurot) et uuringutega oleks võimalik juba alustada 2022 aasta kevadel. Sel juhul oleksid tulemused käes juba enne tuulikute paigaldamist. Ei tohiks teha neid otsuseid, mille tagajärgi me ette ei tea, seega on uuringu läbiviimine kriitilise tähtsusega.

Kalaliikide heaolu ja säilimine

Tuuleparkide rajamisel tuleb kindlasti hinnata nende mõju erinevatele kalaliikidele. Näiteks võivad tuulepargid põhjustada rände katkestamist, aeglustumist või õigest kursist kõrvalekaldumist, millel võib omakorda olla oluline mõju populatsiooni ja/või liigi sigimisedukusele ja arvukusele. Üks suurem riskigrupp tuuleparkide rajamise seisukohalt on Eesti rahvuskala rääim, mis on ühe tundlikuma kuulmisega kala. Rääim kuulab tuulepargi müra 10 km kauguselt. "Läänemere kaladest on avamere tuuleparkide potentsiaalsetele negatiivsetele mõjudele praeguste teadmiste järgi kõige vastuvõtlikumad tõenäoliselt kilu ja eriti rääim. Need liigid kuuluvad Läänemere olulistest töönduskaladest kõige paremini ja **tõenäoliselt tajuvad tuulikute töömüra isegi kümnete kilomeetrite kauguselt.** Lisaks

ühtivad avamere tuuleparkide rajamiseks sobivad merealad tihti ka räime koelmutega, mis võib müraallika läheduse tõttu räime kudekoondisi sellistelt koelmutelt eemale peletada.”

„Eestisse planeeritavate avamere tuuleparkide võimalikud mõjud Läänemere kaladele“

Mehis Rohtla, TÜ Eesti Mereinstituut, vanemteadur

Kalanduses on seni kogu Liivi lahe kalapüügitegevust oluliselt piiratud. Kõik need meetmed on paika pandud selleks et kaitsta Liivi lahe pelaagilist ökosüsteemi, kuid ka merekeskkonda ja sealset veeala üldisemalt. Nüüd kui riik planeeringuga lubab sadade tuulikute paigutamise Liivi lahte, siis tekib küsimus, et miks meile seni on kehtinud nii karmid piirangud, mis on paika pandud teaduslike soovitude alusel?

Tõmbaksime siinkohal paralleeli ka ühe teise Läänemere räimevaruga. Läänemere lääne osas (alarajoonid 22-24) on räime varu kokku kukkunud. Püügivõimalused aastate kaupa on olnud järgmised:

2017 – lubatud püük 28 401 tonni

2018 – lubatud püük 17 309 tonni

2019 – lubatud püük 9 001 tonni

2020 – lubatud püük 3 150 tonni

2021 – lubatud püük 1 575 tonni

2022 – teaduslik soovitus on null ehk püük peatada

Peamiseks põhjuseks arvatakse olevat küll keskkonnatingimused, ennekõike veetemperatuur kudemise ajal, aga negatiivseid mõjusid on erinevaid ja välistada ei saa ka erinevaid arendusi rändeteedel ja kudealadel.

Meeles tuleb pidada, et Liivi lahele kehtestatakse eraldi püügivõimalus ehk et seda kvooti ei saa kusagil mujal püüda kui ainult Liivi lahes. Kui jätta välja madalamad kui 20 meetri sügavused alad ning Läti territoriaalveed, kus Eesti laevad püüda ei tohi, siis on need alad üpris piiratud. Kui nüüd tohutud alad jäävad tuuleparkide aladeks ja traalpüük seal keelatakse, siis koonduvad laevad kõik oluliselt väiksemale alale. Lisaks sellele võib seda ala oluliselt vähendada ka talvine jääkate (nagu sellel aastal). See omakorda toob kaasa olukorra, kus laevade väljapüügid väikesel alal jäävad väiksemaks kui seni, millega taaskord kaasneb negatiivne majanduslik mõju.

Kompensatsioonimeetmed

Eesti Kalurite Liit eelistaks tulemuseks lahendust, mis leiaks alad tuuleparkidele ja võimaldaks ka kalandusel jätkata senistel kohtadel ning mahus ehk et kompensatsioonimeetmed ei ole kindlasti sektori esimene valik. Juhul, kui kompensatsioonimehhanism peaks vajalikuks osutama, siis peab selle planeerimisel võtma arvesse kalandussektorit tervikuna. Selle taga ei ole vaid kalurid ja laevad, kalandussektori ahel on palju ulatuslikum, sh sadamad, logistika, töötlemine, müügiüksused jne. Soovime olla selle väljatöötamise juures ja palume riigi poolt kaasata meid vastavatesse formaatidesse, et meil oleks võimalik oma sisendit õigeaegselt edastada.

Kalakasvatusalad

Alapunktis 5.3.1 on kirja pandud loetelu piirangutest, kus on ära toodud, kuhu kalakasvandusi kavandada ei tohi (ankrualale, kaadamisalale, riigikaitsele eripiirkonnale, laevade varjumispaika jne). Teeme ettepaneku et loetellu lisatakse ka punkt: „Kalakasvandust ei kavandata ajalooliselt olulisele traalpüügialale“. Täna on tekkimas olukorrad kus

kalakasvatusalad paigutatakse merre ilma igasugu loogikata ning nendest asukohtadest isegi ei informeerita ettevõtteid kes on seal aastakümneid kala püüdnud. Tihti piisaks uue kalakasvatusala 1 meremiili liigutamisest kindlas suunas selleks, et konflikti vältida. Sarnane punkt peaks kohalduma ka karbi- ja vetikakasvatuse punktide all: „Karbi- ja vetikakasvatust ei kavandata ajalooliselt olulisele traalpüügialale“.

Kokkuvõtvalt

Võtan veelkord kokku eelnevalt välja toodud ettepanekud:

- Eesti Kalurite Liidu jätkuv ettepanek on jätta kõige intensiivsemad traalpüügi alad planeeringust välja.
- Juhul kui traalpüügialasid ei ole võimalik planeeringust välja jätta, siis palume reservalade määramisel võtta aluseks 2014-2020 traalimisandmed. Tulenevalt nendest andmetest tuleks korrigeerida reservaladid ja traalpüügiga soetud andmeid planeeringu dokumendis. Lisaks palume lükata nende kasutusele võtmise tähtaeg aastale 2030 (2027. aasta asemel)
- Võtta plaani koostöös TÜ Mereinstituudiga müra mõju uuringu läbiviimine, millega saaks alustada 2022. aasta kevadel. Palume valitsusel leida võimaluse eraldada selle tarbeks vastavad vahendid riigieelarvest.
- Kaasata Eesti Kalurite Liit kompensatsioonimehhanismi väljatöötamise praeguses etapis
- Kalakasvanduse piirangute loetellu lisada punkt: „Kalakasvandust ei kavandata ajalooliselt olulisele traalpüügialale“.

Lisaks sooviksin planeeringu läbiviijatel vastuseid kahele küsimusele:

1. Juhul kui peale pargi rajamist selgub, et sellel on negatiivne mõju mingile kalaliigile – mis sellisel juhul ette võetakse?
2. Sama küsimus ka KMH protsessi kohta – kui selgub et tuulepargil on negatiivne mõju teatud kalaliigile, kas siis on sellest olenemata võimalik antud alale tuulikud püstitada?

Loodame, et meie sisendist on abi antud teemade menetlemisel. Kogu mereala planeerimise teema on kalurite jaoks ülimalt oluline ja ülimalt tundlik valdkond. Sellest tulenevalt oleme igakülgsest valmis antud teemadel kaasa rääkima ning detailsemalt diskuteerima.

Lugupidamisega,

(allkirjastatud digitaalselt)

Mart Undrest
Eesti Kalurite Liit